

PREEK KRIJTBURG ZONDAG, 30 OKTOBER 2022

over Lucas, 19, 1 – 10

Gregory Brenninkmeijer SJ

De evangelist Lucas, lieve mensen, wiens evangelie we dit hele jaar horen voorlezen tijdens de zondagsmis, is een getalenteerd verteller. Het is jammer dat we nooit een wat langer stuk van zijn evangelie horen, een hoofdstuk of twee achter elkaar. Een korte episode, zoals vandaag, is uit haar context gerukt en verliest daardoor veel van haar betekenis. Het verhaal over Zacheüs staat niet op zichzelf. Het is een deel van Jezus lange tocht naar Jerusalem, waar hij en zijn leerlingen de climax beleven van Jezus leven, zijn laatste dagen, zijn lijden en dood aan het kruis.

Wat ging er vooraf aan Zacheüs' verhaal? Er kwam een rijke jonge man naar Jezus die wilde weten wat hij moest doen om eeuwig leven te verkrijgen. Jezus zegt hem dat hij zich zou moeten ontdoen van heel zijn bezit en de opbrengst aan de armen geven. Maar die jonge man, wat echt een goede, open en godvrezende man was, voelde zich daardoor overvraagd. Dat kon hij niet opbrengen. Bedroefd ging hij weg, Jezus teleurgesteld achterlatend.

Jezus en zijn leerlingen vervolgen hun weg naar Jeruzalem. En ze komen aan bij Jericho. Daar zit een man te bedelen bij de stadspoort. Hij is blind, lichamelijk blind, maar helder ziet wat anderen niet zagen: Dat deze zoon van David de langverwachte Messias is. "Jezus, Zoon van David, heb medelijden met mij!" roept hij luid. En Jezus hoort zijn roep om hulp en geneest hem.

En dan trekken zij Jericho binnen. Daar woonde een eenzaam mens, een belasting beambte, die absoluut wilde zien wie die Jezus was die daar met al dat volk aankwam. Hij had een ondoordringbare muur om zich heen opgetrokken. Hij was klein van stuk en voelde zich veracht door de burgers van Jericho. Zijn naam was Zacheüs, wat ironisch genoeg "de rechtvaardige" betekent. Hij moest voor de Romeinen, de gehate bezetters, de belasting innen. En hij was zelf ook behoorlijk corrupt. Rijk, was hij, en eenzaam. Maar hier gebeurt een doorbraak. Jezus maakt dankbaar gebruik van de bres die Zacheüs had open gelaten door in een boom te klimmen om Jezus te zien. Door in die boom te klimmen doet Zacheüs de eerste stap, waar Jezus liefdevol op reageert: "Zacheüs, kom snel uit die boom, want ik moet bij jou te gast zijn en met jou maaltijd houden."

Als 'n haas te paard komt Zacheüs naar beneden. Eindelijk is hij ook eens gezien. Hij is bij zijn naam genoemd. Jezus heeft hem aangesproken, hem als goed mens erkend. Hij wilde zien wie die Jezus was, maar Jezus had blijkbaar heel goed gezien wie die Zacheüs was. En toen stortten de muren van Jericho opnieuw in. De muur die de mensen rond Zacheüs hadden opgetrokken om hem als de vijand buiten te sluiten. En de muur die Zacheüs om zich heen had opgetrokken om de haat van zijn naasten af te weren. Jezus haalt met zijn eenvoudige uitnodiging al die verdedigingswerken onderuit: "Zacheüs, kom tevoorschijn. Wil je vandaag mijn gastheer zijn?" En Zacheüs klimt niet alleen uit zijn hoge boom ten aanschouwen van alle mensen, maar ten diepste bevrijd vindt hij de kracht om zijn schuld te belijden en om de schade die hij mensen heeft berokkend, royaal te herstellen.

Ja, Lucas blijkt hier weer een ras verhalenverteller te zijn. In één dag van Jezus' dramatische tocht naar Jerusalem verhaalt hij drie ontmoetingen. Twee rijke jonge mannen die Jezus willen zien en één blinde, die Jezus niet kon zien, maar van blinde ziende wordt. De eerste jonge man weet heel goed dat hij zich van jongs af aangehouden heeft aan alle geboden van de wet, maar hij voelt dat hem dat niet echt gelukkig maakt. Er mist iets in zijn leven. Wat moet ik doen om een vervuld leven te kunnen leven? Hij verwacht een verheven richtlijn te krijgen, een weg naar nog grotere volmaaktheid. Maar de duidelijke richtlijn die Jezus hem biedt was niet wat hij verwachtte. Jezus erkent de goedheid van die mens. Hij zag hem liefdevol aan en nodigt hem zelfs uit zich bij zijn groep aan te sluiten. Maar een ding ontbreekt je nog: "Ga verkopen wat je bezit en geef de opbrengst aan de armen. Kom dan terug en volg mij!" Toen bleek 'al wat hij bezat' een ondoordringbare muur te vormen die rond zijn leven was opgetrokken. Een muur waar zelfs Jezus' liefdevolle uitnodiging geen bres in kon slaan. In al zijn volmaaktheid miste hij de vrijheid om zichzelf te geven en de openheid voor zijn naasten. En bedroefd ging hij heen.

Zijn tegenover is een man die zich aan de wet van God niet veel gelegen liet liggen. Maar toen hij bevestigd werd in wie hij werkelijk was, in plaats van vast gepind te worden aan wat hij deed, voelde hij zich door Jezus bevrijd en riep uit: "bij deze schenk ik de helft van mijn bezit aan de armen, en als ik iemand iets afgeperst heb geef ik het hem vierdubbel terug." Die ander is naamloos gebleven en teleurgesteld. Maar Zacheüs, bevrijd van een last die hem zolang gevangen had gehouden, verwelkomde Jezus vol vreugde in zijn huis.

Er zijn nog genoeg vragen te beantwoorden rond dit verhaal. Waarom vertelt Lucas dat Jezus in het huis van Zacheüs te gast moest zijn? Zeker niet omdat het zo een voortreffelijk man was. Ik denk omdat hij model staat voor ieder van ons. Het is een zondig mens als ieder van ons. We doen maar al te vaak wat we niet zouden moeten doen en laten achter wege wat we wel zouden moeten doen. Het ontbreekt ons gewoonlijk niet aan goede bedoelingen, maar op een of andere manier komt het er vaak niet van. Het lijkt wel alsof God juist met dat soort mensen wil werken. En steeds weer biedt Hij ons de gelegenheid tot ommekeer: Vandaag, zegt Hij, moet ik in jouw huis te gast zijn. We hoeven enkel maar naar Hem uit te zien, zijn stem te horen en ernaar te handelen. Kom uit jouw boom. Word vrij! Wandel niet onvoldaan en teleurgesteld door je leven. Ga open en deel in de vreugde van Zacheüs, Amen.